

De Pedagogische Civil Society in de actualiteit

covid, kinderopvang, jeugdzorg

Prof.dr. Micha de Winter

Universiteit Utrecht

Verbeter de wereld...

- Opvoeding is gedragsregulering geworden
- Dominantie van het risico-denken
- Verwaarlozing belang sociale netwerken & civil society
- Jeugd gedijt beter in rijke sociale netwerken
- Belang van sociale/opvoedings-idealén

Opvoeden lijkt privé-project

- Terwijl in opvoeding én ontwikkeling juist de kwaliteit van relaties tussen de diverse opvoeders een essentiële rol speelt!
- Ouders en professionals werken lang niet altijd goed samen, soms zelfs elkaars tegenstanders! Dat is pedagogisch funest!
- Ontwikkeling van kinderen hangt samen met kwaliteit wederkerige betrokkenheid ouders en beroepsopvoeders.

Kinderen en Ouders hebben pedagogische coalities nodig

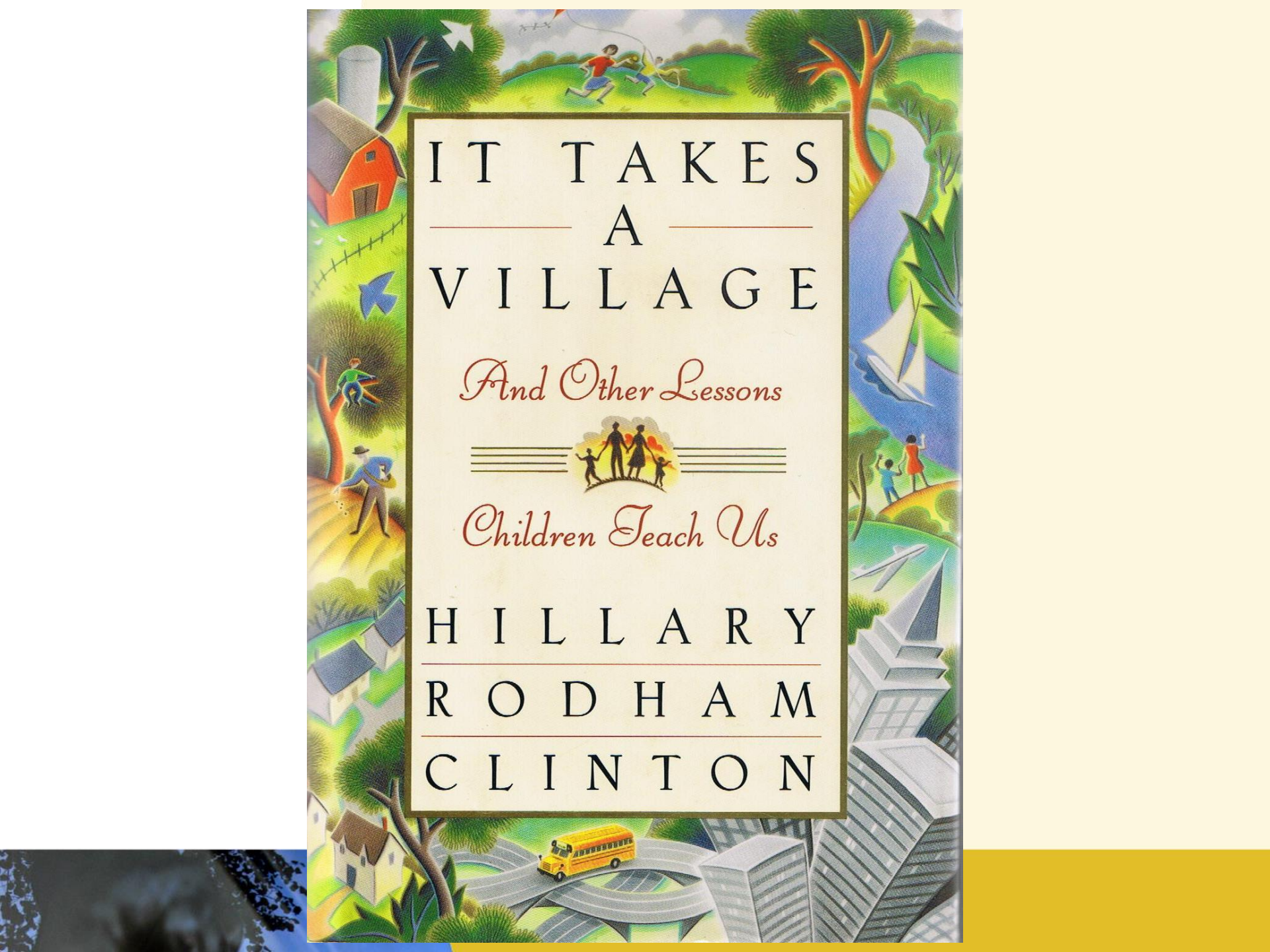
- Gezaghebbende gemeenschappen, betrokken volwassenen
- 'Rijke' sociale netwerken
- Een coherente pedagogische omgeving
- Lange termijn perspectief op ontwikkeling en democratisch burgerschap
- Acceptatie van verschil, dus:
- Niet voor alles etiketten en professionals

Versterken Pedagogische Civil Society

- Sociaal Kapitaal is van belang voor kwaliteit opvoeding én ontwikkeling
- `de hulpmiddelen die in een gemeenschap aanwezig zijn om de gezins- en sociale organisatie vorm te geven
- Elementen: kwaliteit van sociale relaties, groepslidmaatschap, formele en informele netwerken, gedeelde normen, vertrouwen, wederkerigheid, inzet voor de gemeenschap
- (Durkheim, Bourdieu, Putnam ea.)

IT TAKES
— A —
VILLAGE

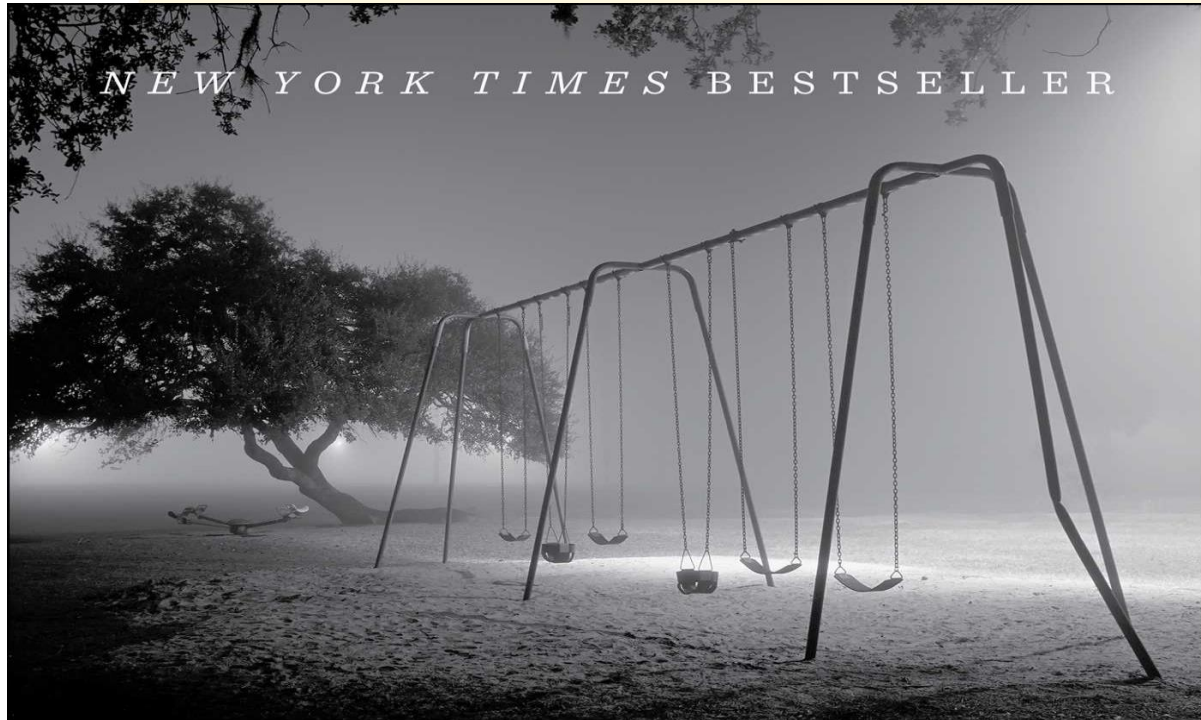
And Other Lessons

Children Teach Us

H I L L A R Y
—
R O D H A M
—
C L I N T O N

NEW YORK TIMES BESTSELLER

OUR KIDS

The American Dream
in Crisis

ROBERT D. PUTNAM

author of *Bowling Alone*

VOORBEELD:

Kinderopvang is een publieke zaak, die:

- Opvoedingsnetwerken rond kinderen versterkt, bijdraagt aan community-vorming rond opvoeding
- Bijdraagt aan doorbreken van maatschappelijke segregatie (ook kinderopvang en bso segregeren!)
- Kinderen leert omgaan met diversiteit & ouders met elkaar in aanraking brengt
- Gezinnen ondersteunt bij hun opvoedingstaken, i.h.b.
- Extra ondersteuning biedt aan kwetsbare gezinnen

Voorbeeld: Corona:

**Welbevinden, agency en
actief burgerschap van
kinderen & jongeren**

Universiteit Utrecht

Verkenning in 5 gemeenten:

- De meest kwetsbare gezinnen, kinderen, jongeren worden het hardste geraakt. Vooral zorgen over:
- alleenstaande ouders (onvoldoende opvang voor kinderen), gezinnen in armoede, met te weinig binnen- en buitenruimte, met verstandelijke beperkingen, psychiatrische problematiek, opvoedingsonmacht, Ned. Taal niet machtig
- Kinderen met gedragsproblemen, (meervoudige) handicaps (wegvallen dagbesteding en bezoek), dak- en thuisloze jongeren, huiselijk geweld, leerachterstanden, meer ruzies in huis, jongeren in tehuizen, LVB
- Toename overlast, criminaliteit, middelengebruik
- Jongeren zoeken hun sociale contacten nu massaal op sociale media: zowel ten goed (vriendschappen) als ten kwade (digitaal pesten, sexting, afpersen etc.).

Compliance

- De meeste ouders zien de zin van de maatregelen in en proberen deze te handhaven.
- Sociaal-economisch zwakke (klein behuisde) ouders met pubers vinden het heel erg lastig om hun gedrag te sturen
- Veel (niet Nederlands sprekende) ouders zijn extreem angstig, en houden hun kinderen soms al 6 weken binnen
- Meerderheid van de jongeren snapt de zin van de maatregelen wel, maar vindt het steeds moeilijker en minder zinvol om er zich aan te houden; ook jongeren met lvb die het niet begrijpen
- Er zijn ook groepen jongeren die de regels aan hun laars lappen of zich ertegen verzetten, veelal op basis van complottheorieën (5G, complot van de elite om 'ons' van onze vrijheid te beroven (Jensen), etc.
- Vooral op sociale media is te zien dat jongeren de neiging hebben politici en maatregelen op de korrel te nemen: het is niet mijn probleem!

Klein theoretisch kader:

- Bij 'sociale impact' van corona en coronabeleid denken we terecht al gauw aan allerlei psychosociale gevolgen, stress, opvoedingsproblemen, criminaliteit, risicogedrag etc.
- Echter, sociale impact gaat **ook** over invloed op sociaal vertrouwen, actief burgerschap, verhouding tot gezag, agency (*dwz: het vermogen om in een sociale situatie te handelen, als individu dan wel in 'joint action'; John Dewey*).
- Agency is een voorwaarde voor actief burgerschap, en is bovendien gerelateerd aan gezondheid en welbevinden.

Children's Agency:

- “children’s capacity to act deliberately, speak for oneself, and actively reflect on their social worlds, shaping their lives and the lives of others”.
- Montreuil, M. & F. Carnevale (2015). A concept analysis of children’s agency within the health literature. *Journal of child health care*, 2016 Dec; 20(4): 503-511.
- Voor de ontwikkeling van agency zijn sterke sociale netwerken nodig, dus ook hier belang ped. civil society!

Onderzoek naar Geweld in de Jeugdzorg

https://www.augeomagazine.nl/onderzoek_de_winter/onderzoek_de_winter1

Jeugdzorg special, zomer 2019

Hoe helpt het onderzoek 'De Winter' de Jeugdzorg?

AUGEO FOUNDATION

Het eindrapport van de commissie-De Winter 'Onvoldoende beschermd' geeft een schokkend beeld van de aard, omvang en gevolgen van geweld in de residentiële jeugd- en pleegzorg. Augeo zet de belangrijkste uitkomsten op een rij.

- › Ervaringsdeskundige jongeren: 'Geen actieplán, maar actie'
- › Interview De Winter: 'Het effect van je handelen is groot'
- › Anna: 'Ik zat in een jeugdgevangenis alsof ik een crimineel was'
- › Augeo Foundation: 'Tijd voor verandering'
- › Weet je nog: het onderzoek in het kort

Hoofdvragen cie De Winter

1. Wat is er precies gebeurd?
2. Hoe heeft dat kunnen gebeuren?
3. Wat is de impact geweest op het leven van slachtoffers/pupillen?

Conclusie

- Uit dit onderzoek en de vele interviews blijkt dat hier concepten als 'Pedagogische Civil Society', 'Agency' en 'Hoop' een belangrijke rol spelen:
- Veel geweld tegen kinderen kon ontstaan en blijven voortduren omdat ze waren *afgesneden van elk beschermend netwerk (PCS); onvoldoende beschermd en gesteund.*
- Bijna iedereen die zich bij ons meldpunt aanmeldde vertelde dat ze zich volkomen op zichzelf teruggeworpen voelden, niet als 'persoon' werden gezien, en geen enkele mogelijkheid zagen om zich teweer te stellen. Juist dat gebrek aan 'agency' en 'hoop op verbetering' werkt (levens)lang door op psychische gezondheid etc.

Lea Dasberg (Pedagogie in de schaduw van 2000, of: Hulde aan de hoop; 1980)

Jonge mensen hebben hoop
en perspectief nodig,
optimisme en levenslust

- De manier waarop kinderen de wereld leren zien hangt in sterke mate af van de manier waarop opvoeders die wereld presenteren
- Lange tijd hebben we kinderen geprobeerd af te schermem van de maatschappelijke realiteit ('Jeugdland', "grootbrengen door kleinhouden")
- We moeten sociale en politieke problemen niet gaan verdoezelen voor kinderen, maar we moeten ze wél voor hen pedagogisch gaan vertalen, d.w.z.:
- ***Presentatie van leed en onrecht gepaard laten gaan met presentatie van hoop en mogelijkheden tot verbetering***

Hoopgeevende Sociale Pedagogiek:

- **H**andelingsperspectieven cultiveren
- **O**nderbreken van impulsieve oordelen
- **O**ptimisme voorleven
- **P**articipatie bevorderen
- **P**edagogische Civil Society versterken

